

Scholliers, P. (2014). *Geschiedenis van de ongelijkheid*.
Antwerpen: EPO

Jef Deyaert*¹

Aspecten van ongelijkheid – of ze nu gerelateerd zijn aan materiële, financiële, sociale of intellectuele condities – zijn inherent ingebed in een substantieel deel van ons sociologisch onderzoek. Waar de sociologie vaak een momentopname biedt, graaft het geschiedkundig onderzoek dieper in de tijd, en plaatst ze haar bevindingen in historisch perspectief. Om die reden sprak de titel van dit boek me zo aan. Tijdens onze geschiedenislessen in het secundair onderwijs werd de toename in onze welvaart gedurende de laatste eeuwen vaak benadrukt – kijk maar naar de participatie aan onderwijs, toegang tot gezondheidszorg, gezinsinkomen, ... Het is echter de sociologische invalshoek die ons leert dat een concept als ‘welvaart’ relatief is en op zeer uiteenlopende manieren kan worden onderzocht. De vraag hoe welvaart – en daarmee samenhangend ongelijkheid – wordt geconceptualiseerd en of deze vermaarde stijging in de welvaart ook geleid heeft tot een meer gelijke samenleving, zijn vragen die ons als sociologen bezighouden.

Peter Scholliers, professor geschiedenis aan de Vrije Universiteit Brussel, tracht in het boek *Geschiedenis van de ongelijkheid* een antwoord op deze vragen te bieden. Hij vertrekt van een selectie van een dertigtal auteurs, die elk vanuit hun eigen perceptie een ongelijkheidsaspect in geschiedkundig perspectief plaatsen op basis van de beschikbare historische metadata. Aan de hand van deze auteurs belicht hij vanuit sociaaleconomisch eurocentrische invalshoek hoe geschiedkundigen ongelijkheid hebben onderzocht in de hedendaagse periode, van 1789 tot nu. Scholliers wil daarbij geen huidige stand van zaken van het ongelijkheidsonderzoek geven, maar tracht louter een kader te schetsen van de wijze waarop historici in het verleden tot hun inzichten, methoden en resultaten zijn gekomen. Net deze historische kennis van de wijze waarop ongelijkheid werd onderzocht acht Scholliers van vitaal belang voor het kaderen van actuele ongelijkheidsproblemen.

Doorheen het boek wordt de these van Kuznets als maatstaf gebruikt waartegen de stellingen, uitgangspunten en bevindingen van de door Scholliers geselecteerde auteurs worden belicht. Na deze korte theoretische inleiding wordt stilgestaan bij het geschiedkundig onderzoek uit de jaren 1970 en 1980 naar de levensstandaard tijdens

* jef.deyaert@vub.ac.be

1 Vrije Universiteit Brussel

de industriële revolutie in Engeland. Hier wordt ongelijkheid bestudeerd aan de hand van de studie van reële lonen als indicator van levensstandaard. Deze benadering, met een eenzijdige focus op inkomens en uitgaven plaatste het ongelijkheidsonderzoek in een kwantitatieve en reductionistische hoek, waarbij de bredere maatschappelijke context over het hoofd werd gezien. In het volgende hoofdstuk laat Scholliers auteurs aan bod komen die sociobiometrische alternatieven aanreiken, gemotiveerd door een kritiek op de reële lonen als maatstaf voor het meten van levensstandaard en ongelijkheid. Deze alternatieven zijn voedselconsumptie, kindersterfte, lichaamslengte, geletterdheid en de Human Development Index. Rond de eeuwwisseling temperde het enthousiasme over deze alternatieve indicatoren en werd er opnieuw meer aandacht geschonken aan de reële lonen, maar ditmaal in een meer mondiaal perspectief. In het laatste hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de betekenisgeving van consumptiepatronen, voedselverbruik, onderwijs en gelijke kansen. Scholliers besluit dat historici bleven geloven in de waarde van de reële lonen als indicator voor levensstandaard en sociale ongelijkheid, en stelt dat – over het algemeen genomen – de ongelijkheid tussen west en oost en tussen noord en zuid vandaag afneemt, maar dat de ongelijkheid binnen landen zelf juist toeneemt.

De keuze van Scholliers om met een schare van kernauteurs te werken maakt dat het boek – afgezien van een duidelijke afbakening van de hoofdstukken en een heldere inleiding die deze structuur goed weergeeft – fragmentarisch overkomt. Hierdoor zag ik als lezer vaak de rode draad niet meer. Hoewel het boek belooft wat er in de titel staat: ‘een geschiedenis van de ongelijkheid’ blijft het iets te veel een anekdotische feitencarrousel zonder concreet eindpunt. De titel schiep onder meer de verwachting dat de lezer iets bij konde leren over de geschiedkundige ontwikkeling van indicatoren, concepten en andere ‘maatstaven’ waarmee ongelijkheid in onze maatschappij in kaart gebracht wordt. Scholliers stelt in de inleiding van zijn boek terecht dat historische kennis van ongelijkheidsonderzoek van vitaal belang is voor het kaderen van actuele ongelijkheidsproblemen, maar hij laat een terugkoppeling naar deze actuele problemen achterwege, waardoor je als lezer een beetje op je honger blijft zitten. Hij staat lang stil bij het economische aspect van het meten van de levensstandaard, wat maakt dat hij niet raakt aan een breed spectrum aan indicatoren die ongelijkheid in zijn diversiteit ten gronde bevatten (tenzij vluchtig in het laatste hoofdstuk). Dit boek is ongetwijfeld een nuttig naslagwerk voor geschiedkundigen met een interesse in ongelijkheidsonderzoek, maar draagt weinig relevante kennis noch inzichten bij voor een socioloog, wegens de beperkte terugkoppeling naar actueel sociaalwetenschappelijk onderzoek.